תוספתא חגיגה

תוספתא

geulaquiz.com

פרק א

א הטמא פטור מן הראייה שנאמר (דברים י״ב:ה׳-ו׳) ובאת שמה והבאתם שמה בראוי ליכנס לעזרה [יצא טמא שאין ראוי ליכנס לעזרה].

ב יוחנן בן דהבאי אומר משום ר׳ יהודה אף הסומא [שנאמר יראה פרט לסומא השיב רבי על דברי יוחנן בן דהבאי הכריעו חכמים לסייע דברי רבי יהודה] (שמואל א א׳:כ״ב) וחנה לא עלתה כי אמרה לאשה עד יגמל וגו׳.

ג קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו ושאינו צריך לאמו מערבין עליו מזון שתי סעודות בעירובי תחומין [יודע] לנענע חייב בלולב יודע להתעטף חייב בציצית יודע לדבר אביו מלמדו שמע ותורה ולשון קודש ואם לאו ראוי לו שלא בא לעולם יודע לשמור תפיליו אביו לוקח לו תפילין [כיצד בודקין אותו מטבילין אותו ונותנין לו חולין לשם תרומה] יודע לשמור גופו אוכלין על גופו טהרות יודע לפרוש [חוקו] חולקין לו על הגורן יש בו דעת לישאל ספיקו ברשות היחיד טמא ברשות הרבים טהור יודע לשחוט שחיטתו כשירה יכול לאכול כזית דגן פורשין מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות כזית צלי שוחטין עליו [את] הפסח רבי יהודה אומר לעולם אין שוחטין [את] הפסח [עליו] [אא״כ יודע] הפרש אכילה [אמר לו] איזו הפרש אכילה כל שנותנין לו ביצה ונוטלה אבן וזורקה.

ד תינוקות שהביאה שתי שערות חייבת בכל מצות האמורות בתורה או חולצת או מתיבמת וכן תינוק שהביא שתי שערות חייב בכל המצות האמורות בתורה ראוי להיות בן סורר ומורה נתמלא זקנו ראוי ליעשות שליח צבור לעבור לפני התיבה ולישא את כפיו אבל אין חולק בקדשי מקדש עד שיביא שתי שערות רבי אומר אומר אני עד שיהא בן עשרים שנה שנאמר (עזרא ג׳:ח׳) ויעמידו את הלוים מבן עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ה׳.

ה בש״א מרובה מדת ראייה ממדת חגיגה ראייה כולה לגבוה מה שאין כן בחגיגה ובה״א מרובה מדת חגיגה ממדת ראייה חגיגה נוהגת לפני [דבור ולאחר דבור] מה שאין כן בראייה שלש מצות נוהגות ברגל אלו הן ראייה חגיגה ושמחה יש בראייה מה שאין בשתיהן [ובחגיגה] מה שאין בשתיהן ובשמחה מה שאין בשתיהן ראייה כולה לגבוה משא״כ בשתיהן חגיגה נוהגת לפני הדבור ולאחר הדבור משא״כ בשתיהן שמחה נוהגת באנשים ונשים ונוהגת כל שבעה מה שאין כן בשתיהן.

ו איזו היא ראייה אלו עולות הבאות לראייה איזו היא חגיגה אלו שלמים הבאין לחגיגה אם יש לו להביא מתוך ביתו [הרי זה מביא] ואם לאו משתתף הוא עם אחרים ובלבד שלא יפחות מכשיעור זה וזה קרויין חגיגה.

ז אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו ב״ש וב״ה על [עולות הבאות לעולם] שלא יביא אלא מן החולין ועל שלמים הבאין בשאר ימות השנה שאם רוצה לסמוך מן המעשר סומך על מה נחלקו על [חגיגת] יום טוב [עצמו] שבש״א יביא הכל מן החולין ובה״א יביא חובתו מן החולין ואם רצה לסמוך מן המעשר סומך ושאר [כל] ימות השנה יביא חובתו מן החולין.

ח ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה כהנים בחטאת ואשם בבכור בחזה ובשוק אבל לא בעופות ולא במנחות [נזיר יוצא באלו בין בשלו בין בשל אחרים] ובלבד שיאכל מן הזבח כל שבעה.

ט אין מביאים תודה בחג המצות מפני החמץ שבה ולא בעצרת מפני שהוא יום [טבוח] אבל מביא בחג הסוכות ויוצא בה ידי חובתו רבי שמעון אומר אין מביאין תודה בחג הסוכות שכל שבא בחג המצות בא בחג השבועות ובחג הסוכות תודה שאינה באה בחג המצות אינה באה לא בחג השבועות ולא בחג הסוכות ר״א בר״ש אומר [תודה באה] בחג הסוכות ויוצא בה ידי חובתו משום שמחה ואין יוצא בה [ידי חובה] משום חגיגה.

י עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו על זה נאמר (קהלת א׳:ט״ו) מעוות לא יוכל לתקן [וגו׳] ר׳ שמעון בן מנסיא אומר גנב [אדם] יכול שיחזיר גניבו גזל יכול שיחזיר גזילו בא על אשת איש פסלה [מתחת ידי] בעלה נטרד [והלך] מן העולם ועל זה נאמר מעוות לא יוכל לתקן ר״ש בן יוחאי אומר אין אומרים בקרו גמל זה שמא יש בו מום בקרו חזיר שמא יש בו מום אין מבקרין אלא [כל תמימים] ואיזה זה תלמיד חכם [שפירש] מן התורה ועל זה נאמר מעוות [לא יוכל לתקן ואומר (תהילים ל״ז:כ״א) לוה רשע ולא ישלם רבי יהודה בן לקיש] אומר עליו הוא אומר (משלי כ״ז:ח׳) כצפור נודדת מקינה ואומר (ירמיהו ב׳:ה׳) מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וגו׳.

יא היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמכו אבל חכם מתיר לפי חכמתו הלכות שבת חגיגות ומעילות כהררין [תלויין] בשערה מקרא מועט והלכות מרובות אין להם על מה שיסמכו מכאן היה רבי יהושע אומר צבתא בצבתא מתעבדא צבתא קדמיתא [מאי הות הא ליי] ברייה הות. הדינין

העבודות הטהרות והטמאות והעריות מוסף עליהן הערכין והחרמים וההקדשות מקרא מרובה מדרש והלכות מרובות יש להן על מה שיסמכו אבא יוסי בן חנן אומר אלו שמונה מקצעי תורה גופי הלכות.

פרק ב

א אין דורשין בעריות בשלשה אבל דורשין בשנים [ולא] במעשה בראשית בשנים אבל דורשין ביחיד ולא במרכבה ביחיד אא״כ היה חכם מבין מדעתו מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה רבי אלעזר בן ערך מחמר אחריו אמר לו רבי שנה פרק אחד במעשה מרכבה אמר לו לא [כן אמרתי לך מתחלה שאין שונין] במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם מבין מדעתו אמר לו מעתה ארצה לפניך אמר לו אמור פתח רבי אלעזר בן ערך ודרש במעשה מרכבה ירד רבי יוחנן בן זכאי מן החמור ונתעטף בטליתו וישבו שניהם על גבי אבן תחת הזית והרצה לפניו עמד ונשקו ואמר ברוך ה׳ אלהי ישראל אשר נתן בן לאברהם אבינו שיודע להבין ולדרוש בכבוד אביו שבשמים יש נאה דורש ואין נאה מקיים נאה מקיים ואין נאה דורש [אלעזר בן ערך] נאה דורש ונאה מקיים אשריך [אברהם] אבינו שאלעזר בן ערך יצא מחלציך [שיודע להבין ולדרוש בכבוד אביו שבשמים] רבי יוסי ברבי יהודה אומר רבי יהושע הרצה לפני רבן יוחנן בן זכאי [רבי עקיבה] הרצה לפני רבי יהושע חנניא בן חכינאי הרצה לפני רבי עקיבה.

ב ארבעה נכנסו לפרדס בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבה אחד הציץ ומת אחד הציץ ונפגע אחד הציץ וקיצץ בנטיעות ואחד עלה בשלום וירד בשלום בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר (תהילים קטו) יקר בעיני ה׳ המותה לחסידיו בן זומא הציץ ונפגע עליו הכתוב אומר (משלי כה) דבש מצאת אכול דייך [וגו׳] אלישע הציץ וקיצץ בנטיעות עליו הכתוב אומר (קוהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגו׳ רבי עקיבה עלה בשלום וירד בשלום עליו הכתוב אומר (שיר השירים א) משכני אחריך נרוצה [וגו׳] משלו משל למה הדבר דומה לפרדס של מלך ועלייה בנוייה על גביו מה עליו [על אדם] להציץ ובלבד שלא יזוז [את עיניו] ממנו. ועוד משלו משל למה הדבר דומה [לאיסתרא] העוברת בין שני דרכים אחד של אור ואחד של שלג הטה לכאן נכוה [באור] הטה לכאן נכוה משלג מה עליו על אדם להלך באמצע ובלבד שלא יהא נוטה לא לכאן ולא לכאן. מעשה ברבי יהושע [שהיה מהלך באסתרטא והיה בן זומא בא כנגדו] הגיע אצלו ולא נתן לו שלום אמר לו [מאין ולאן] בן זומא אמר לו צופה הייתי במעשה בראשית ואין בין מים העליונים למים התחתונים אפילו טפח שנאמר (בראשית א) ורוח אלהים מרחפת על פני המים ואומר (דברים לג) כנשר יעיר קנו [וגו׳] מה נשר זה טס על גבי קינו נוגע ואינו נוגע כך אין בין מים העליונים למים התחתונים אפילו טפח אמר להם רבי יהושע לתלמידיו כבר בן זומא מבחוץ לא היו ימים מועטים עד שנסתלק בן זומא.

ג כל המסתכל בארבעה דברים ראוי לו [כאלו לא] בא לעולם מה למעלה מה למטה מה לפנים ומה לאחור [יכול] קודם למעשה בראשית תלמוד לומר (דברים ד) למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ יכול [עד שלא נבראו סדרי תקופות תלמוד לומר (שם) ולמקצה השמים ועד קצה השמים מה תלמוד לומר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ מן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ אתה דורש ואי אתה דורש] מה למעלה מה למטה מה היה ומה עתיד להיות.

ד מימיהן לא נחלקו אלא על הסמיכה חמשה זוגות הן שלשה מזוגות הראשונים שאמרו [שלא] לסמוך ושנים מזוגות האחרונים שאמרו לסמוך [שלשה] היו נשיאים ושנים [מהן] אבות בית דין דברי רבי מאיר [רבי יהודה אומר שמעון בן שטח נשיא] יהודה בן טבאי אב ב״ד אמר רבי יוסי בתחלה לא היתה מחלוקת בישראל אלא בית דין של שבעים ואחד [היה] בלשכת הגזית [ושאר] בתי דינים של עשרים ושלשה [היו בעיירות ארץ ישראל ושני בתי דינים של שלשה שלשה היו בירושלים אחד בהר הבית ואחד בחיל] נצרך אחד מהם הולך אצל בית דין שבעירו אין בית דין הולך אצל בית דין הסמוך לעירו [אם] שמעו אמרו להם אם לאו הוא ומופלא שבהן באין לבית דין שבהר הבית [אם] שמעו אמרו להם ואם לאו הוא ומופלא שבהם באין לבית דין [שבחיל אם שמעו אמרו להם אם לאו אלו ואלו באין לבית דין] שבלשכת הגזית ובית דין שבלשכת הגזית אע״פ שהוא של שבעים ואחד אין פחות מעשרים ושלשה נצרך אחד מהם לצאת רואה אם יש שם עשרים ושלשה יוצא ואם לאו אין יוצא עד שיהו שם עשרים ושלשה היו יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים ובשבתות ובימים טובים נכנסין לבית המדרש שבהר הבית [נשאלה הלכה] אם שמעו אמרו להם ואם לאו עומדין במנין אם רבו המטמאין טימאו אם רבו המטהרין טיהרו משם הלכה יוצא רווחת בישראל משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן [הרבו] מחלוקת בישראל [ונעשו כשתי תורות ומשם היו יושבין ובודקין] כל מי שהוא חכם [ועניו] ושפוי וירא חטא ופרקו טוב [ורוח] הבריות נוחה הימנו [עושין אותו] דיין בעירו משנעשה דיין בעירו מעלין ומושיבין אותו בהר הבית ומשם מעלין ומושיבין אותו בחיל ומשם מעלין ומושיבין אותו בלשכת הגזית ושם יושבין ובודקין יחסי כהונה ויחסי לויה כהן שנמצא בו פסול לובש שחורין ומתעטף שחורין יוצא והולך לו ושלא נמצא בו פסול לובש

לבנים ומתעטף לבנים נכנס ומשמש עם אחיו הכהנים ויום טוב היו עושין שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן ומביא עשירית האיפה משלו ועובדה בידו אף על פי שאין המשמר שלו אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שעבדו עד שלא הביאו עשירית האיפה שלהן עבודתן כשרה.

ה איזו היא סמיכה שנחלקו עליה בית שמאי אומרים אין סומכין ביום טוב ושלמים החוגג בהן סומך עליהן מערב יום טוב [בית הלל אומרים מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהן] אמרו בית הלל לבית שמאי ומה אם בשעה שאי אתה מותר לעשות להדיוט אתה מותר לעשות לגבוה שעה שאתה מותר לעשות להדיוט אין דין שיהא מותר לעשות לגבוה אמרו להם בית שמאי נדרים ונדבות יוכיחו [שמותרין לעשות להדיוט ואין מותרין לעשות] לגבוה אמרו להם בית הלל לא אם אמרתם בנדרים ונדבות שאין זמנן קבוע תאמרו בחגיגה שזמנה קבועה אמרו להם בית שמאי אף חגיגה פעמים [שאין זמנה] קבוע שמי שלא חג ביום טוב הראשון של חג חוגג את כל הרגל ויום טוב האחרון אבא שאול היה אומר בלשון אחרת משום בית הלל ומה אם [בשעת] שכירתך סתומה כירת רבך פתוחה [בעת] שכירתך פתוחה [לא תהא כירת] רבך פתוחה דבר אחר שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקן.

ו מעשה בהלל הזקן שסמך על העולה בעזרה וחברו עליו תלמידי בית שמאי אמר להם באו וראו שהיא נקבה וצריכין אנו לעשותה זבחי שלמים הפליגן בדברים והלכו להם מיד גברה ידן של ב״ש ובקשו לקבוע הלכה כמותן והיה שם בבא בן בוטא שהוא מתלמידי בית שמאי [ויודע שהלכה כדברי בית הלל] בכל מקום [והלך] והביא את כל צאן קדר והעמידן בעזרה ואמר כל מי שצריך להביא עולות ושלמים יבוא ויטול באו ונטלו [את הבהמה והעלו עולות] וסמכו עליהן בו ביום נקבעה הלכה כדברי בית הלל ולא [ערער אדם בדבר] ושוב מעשה [בתלמיד אחד] מתלמידי בית הלל שסמך על העולה בעזרה מצאו תלמיד אחד מתלמידי בית שמאי אמר לו מה זה סמיכה אמר לו מה זה שתיקה שתקו בנזיפה.

ז עצרת שחל להיות בשני או בחמישי או בששי או באחד מכל ימות השבת בית שמאי אומרים יום טבוח [ביום של אחריה] בית הלל אומרים אין יום טבוח ומעשה שמת [אלכסנדר] בלוד ובאו אנשי עיירות להספידו אמר להם ר״ט צאו אין מספידין ביו״ט.

פרק ג

א איזו חזקה כל שעקר את רגליו [במים] עודהו [רגליו במים טבל לקל שבהן והוחזק לחמור שבהן מה שעשה עשוי] הטובל על מנת לעלות מטומאה לטהרה הרי זה טהור [בכולם] הטובל אם נתכוון טהור אם לאו טמא אבל המטביל את ידיו בין כך ובין כך ידיו טהורות רבן גמליאל היה אוכל על טהרת חולין כל ימיו והיתה מטפחתו מדרס לקדש אונקלוס הגר היה אוכל על טהרת הקדש כל ימיו והיתה מטפחתו מדרס לחטאת.

ב חומר בקודש מבתרומה שמטבילים כלים כוסות בתוך כוסות תמחויין בתוך תמחויין בתרומה אבל לא בקודש [בקדש נותן] לתוך הסל או לתוך גורגותני [ומטביל אבא שאול אומר כך היו עושין בתרומה אבל לא בקדש] אחוריים ותוך ובית הצביעה בתרומה אבל לא בקדש אמר רבי יוסי זה לשון כפול כל שיש לו אחוריים ותוך יש לו בית הצביעה כל שאין לו אחוריים ותוך אין לו בית הצביעה.

ג הנושא את המדרס נושא את התרומה אבל לא את הקדש כיצד היו סנדליו טמאין ונושא חבית של תרומה על [כתפיו אין] עושין כן [במקדש] בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש ולא כמדת הקדש מדת התרומה מרובה מדות הקדש ממדות התרומה שבקדש מטביל ומנגיב ואחר כך קושר ובתרומה קושר ואחר כך מטביל אחד קדשי מקדש ואחד קדשי הגבול בכך.

ד כלים הנגמרים בטהרה אפילו בעזרה צריכין טבילה לקודש אבל לא לתרומה כיצד סולת שנתערבה ונגע טבול יום במקצתה פסל את כולה בתרומה לא פסל אלא מקום מגעה הקרקע אינו מצרף לא את הקודש ולא את התרומה הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה ובתרומה אם נטמאת אחת מידיו חברתה טהורה ובקדש מטביל את שתיהן כאחת אין מטביל את הטהורה בפני עצמה ואת הטמאה בפני עצמה אלא מטביל שתיהן כאחת.

ה הטובל [את] אחת מהן ועשה טהרות כל הטהרות [שנעשו בטהרה עד שלא יטביל] שניהם טמאות שהיד מטמא את חברתה לטמא בקדש דברי רבי רבי יוסי בר׳ יהודה אומר לפסול בקודש אוכלים אוכלין נגובין בידים סואבות בתרומה אבל לא בקדש אמר רבי חנינא בן אנטיגנוס וכי יש נגובין בקדש אלא תוחב את החררה בכוש או בקיסם ואוכל עמה זית או בצל בתרומה אבל לא בקדש.

ו חומר בקדש מבתרומה ומבחטאת שהכל נאמנין על החטאת ואין הכל נאמנין לא על הקדש ולא על התרומה חומר בחטאת שהטהור [לקודש ולתרומה] טמא לחטאת יש מינין לקדש ולתרומה ואין מינין לחטאת אונן אסור במעשר ומותר בתרומה ובפרה טבול יום אסור בתרומה ומותר במעשר ובפרה מחוסר כפרה אסור בפרה ומותר במעשר ובתרומה.

ז אמר רבי יוסי מנין לרביעי בקדש שהוא פסול ודין הוא ומה מחוסר כפורים שאין פסול בתרומה פוסל רביעי שהוא פסול בתרומה אינו דין שיפסול בקדש למדנו לשלישי מן הכתוב ולרביעי מקל וחומר.

ח אמר ר׳ נחמיה מפני מה הכל נאמנין <לא> על הקדש ולא על התרומה שלא יהא כל אחד ואחד אומר הריני בונה [מזבח] לעצמי הריני שורף פרה לעצמי שנאמר (במדבר י״ח:ז׳) ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח יכול אף [לתרומת מעשר וחלה] ת״ל ולמבית לפרוכת מה מבית לפרוכת מיוחד שאין לדעתן של ישראל יצאת תרומה [ותרומת מעשר] וחלה שיש לדעתן של ישראל רבי יהודה אומר הרי הוא אומר (במדבר י״ט:ט׳) והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה שהכל נאמנין על שמירתה ספק רשות עם הארץ מדרסו והסיטו טהורין לחולין וטמאין לתרומה.

ט ממלאין ומקדשין מי חטאת [בכל מביאין מי חטאת ועפר חטאת] ממקום למקום עם הארץ שאמר טהור לחטאת מקבלין אותו כלים הללו טהורין לחטאת מקבלין אותן הימנו טבל להזות ולא הזה הרי זה אוכל בתרומות לערב ראו בידיו מי חטאת ואפר חטאת אוכלין על גביו טהרות ועל גב בגדיו ועל גבי סנדליו.

י עם הארץ שהביא כלים לחטאתו חבר לוקח הימנו לחטאתו ולתרומתו הביא לתרומתו אין חבר לוקח הימנו לא לחטאתו ולא לתרומתו הביא לחטאתו ולתרומתו של חטאת חבר לוקח הימנו [לחטאתו ולתרומתו] לתרומתו אין חבר לוקח הימנו לא לחטאתו ולא לתרומתו חבר שאמר לעם הארץ הבא כלים לחטאתו חבר לוקח הימנו לחטאתו ולתרומתו לתרומתי אין חבר לוקח הימנו לא לחטאתו ולא לתרומתו. הביא לחטאתי ולתרומתי של חטאת חבר לוקח הימנו בין לו בין לאחר ובלבד שלא יערים ואם הערים הרי אלו טמאין עם הארץ שאמר כלים אלו הבאתים לחטאתי ונמלכתי עליהן לתרומתי הואיל ונתייחדו ברשות עם הארץ שעה אחת הרי אלו טמאין.

יא מן המודיעים ולפנים נאמנין על כלי חרס [דקים] לקודש מן המודיעים לחוץ אין נאמנין ביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה אבל לא על התרומה בשעת הגתות והבדים אף על התרומה וקודם לגתות והבדים שבעים יום נאמנין על הקדש ועל המדומע ועל הקנקן אבל לא על התרומה בשעת הגתות והבדים אף על התרומה נאמנין על היין בשעת היין ועל השמן בשעת השמן אבל לא [על היין בשעת השמן ולא על השמן בשעת היין] עברו הגתות והבדים חזרו לאיסורן הביאו לו חבית של תרומה לא יקבלה הימנו אלא אם כן אמר לו יש לי [בתוכה] רביעית קדש הביאה לגת הבאה אף על פי שמכירה שהיא היא לא יקבלה ממנו. מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך מצאו זקן אחד אמר לו מפני מה בריות מרננות אחריך והלא כל [דבריך אמת וישר הן] אלא שאתה מקבל תרומה בשאר ימות השנה מכל אדם אמר רבי טרפון אקפח את בני אם לא הלכה בידי מרבן יוחנן בן זכאי שאמר לי מותר אתה לקבל תרומה בשאר ימות השנה מכל אדם עכשיו מרננות אחרי גוזר אני עלי שאיני מקבל תרומה בשאר ימות השנה מכל אדם אלא אם כן יש [לו] בתוכה רביעית קדש.

יב הגבאין שנכנסו לבית וכתבו עליו מבחוץ כל שבבית טהור נאמנין על טהרת החטאת ואין נאמנין על טהרת תרומה ובירושלים נאמנין על טהרת כל הכלים לקדש אבל לא לתרומה ובשעת הרגל אף [על התרומה] הלוקח כלים מאומני עם הארץ והמוכר כלים לאומני עם הארץ נאמנין על טהרת החטאת ואין נאמנין על טהרת תרומה.

יג שלחן שנטמא מטבילין אותו בזמנו ואפילו בשבת מעשה [והטבילו] את המנורה ביום טוב והיו [צדוקין] אומרים באו וראו פרושין שמטבילין לאור הלבנה.